

Utbildningsdepartementet
Skolenheten
103 33
Stockholm

Stockholm
2025-12-02

Vår referens
Diana Vasiliou

Dnr
U2025/01477

Remissyttrande

Betänkandet *Verktyg för en mer likvärdig resursfördelning till skolan* (SOU 2025:72)

Företagarna har beretts möjlighet att inkomma med ett remissyttrande om det angivna delbetänkandet. Nedan följer våra synpunkter.

Förslaget i korthet

Utredningen har haft i uppdrag att analysera ett system för resursfördelning med en nationellt bindande skolpengsnorm för förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola och fritidshem. Utredningen bedömer att en bindande norm inte bör införas i nuläget på grund av stora skillnader i kommunernas kostnadsnivåer och strukturella förutsättningar. I stället föreslås ett antal åtgärder som stärker likvärdigheten genom statlig vägledning och en mer transparent ersättningsmodell.

För förskoleklass och grundskola föreslås att Skolverket årligen ska ta fram en vägledande norm baserad på kommunernas nettokostnader, justerad för socioekonomiska faktorer, lokalkostnadsläge och andra strukturella förutsättningar. Kommuner ska enligt förslag i skollagen åläggas att beakta denna norm vid resursfördelning. För anpassad grundskola och fritidshem föreslås ingen norm i nuläget på grund av bristande statistiskt underlag och stora variationer i verksamhetens förutsättningar. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Utredningen föreslår vidare att kommunernas utbudsansvar ska kompenseras genom ett schablonavdrag om 6 procent från grundbeloppet till enskilda huvudmän inför varje kalenderår. Kommuner ges möjlighet att avstå från avdraget vid särskilda skäl samt att vid synnerliga skäl avvika från principen om lika villkor när tillfälliga tillskott ges under budgetåret.

Därtill föreslås att ett nytt instrument, villkorade belopp, införs i skollagstiftningen. Dessa kan användas för riktade ändamål såsom merkostnader i resursskolor och kan förenas med krav samt återkrävas om villkoren inte uppfylls. Utredningen föreslår slutligen att regeringen tillsätter en särskild utredning för att fastställa en nationell definition av resursskolors målgrupp och uppdrag som grund för ett mer träffsäkert finansieringssystem.

Samlat bedömer utredningen att förslagen stärker likvärdighet och transparens i skolans finansiering utan att åstadkomma de betydande ingrepp i kommunal självstyrelse som en bindande norm skulle innebära.

Företagarnas inställning

Företagarna välkomnar att regeringen initierat en översyn av skolans finansieringssystem och införandet av en nationell skolpengsnorm. En sådan norm bedöms kunna främja ökad likvärdighet, stärkt transparens och förbättrad förutsebarhet i samtliga huvudmäns ekonomiska planeringsförutsättningar, genom att tydliggöra vilka kostnadsposter som ska ingå i skolpengen. Företagarna ser det vidare som positivt att normen utformas som ett vägledande, och inte bindande, instrument. En icke-tvingande norm ger kommunerna stöd i deras beslutsfattande samtidigt som den möjliggör nödvändig lokal anpassning och skapar förbättrade insyns- och förutsägbarhetsvillkor för fristående huvudmän.

Samtidigt understryks att införandet av en vägledande norm, tillsammans med krav på motivering av avvikelser samt möjligheten att använda villkorade belopp, riskerar att öka den administrativa bördan för huvudmännen och kan därmed hämma förmågan att verka effektivt och långsiktigt utveckla verksamheten. Det är därför av yttersta vikt att utformningen av normen och de tillhörande redovisningskraven utformas på ett sådant sätt att de ger stöd och transparens utan att skapa oproportionerligt stora administrativa kostnader för fristående skolor.

Företagarna vill även framhålla att de föreslagna justeringarna av ersättningsnivåerna för fristående skolor riskerar att motverka normens syfte. Ett schablonavdrag om sex procent från grundbeloppet för fristående skolor, med hänvisning till kommunernas utbudsansvar, innebär ett direkt avsteg från principen om lika villkor då ersättningen differentieras utifrån huvudmannatyp. I praktiken riskerar förslaget att belasta fristående skolor för kommunala huvudmäns eventuella överkapacitet, ineffektivitet och lokalmässiga resursplanering, vilket undergräver principen om fri konkurrens. För mindre fristående skolor, som dominerar sektorn och redan har begränsad ekonomisk marginal, kan ett sexprocentigt avdrag innebära ett omedelbart underskott och begränsa förmågan att investera och utveckla verksamheten. Företagarna bedömer därför att förslaget riskerar att minska ekonomisk stabilitet för fristående huvudmän och därigenom snedvrider konkurrensvillkoren. Fristående huvudmän har krav på ekonomisk säkerhet och långsiktighet som del av sitt tillstånd för verksamheten på ett sätt som kommuner inte har. Företagarna avstyrker därför avdrag på grundbeloppet för fristående huvudmän.

Enligt utredningens egen konsekvensanalys är förmågan till anpassning av ekonomisk ersättning inom friskolesektorn generellt sett tillfredsställande, men begränsad för enskilda huvudmän med liten verksamhetsvolym och redan ansträngda ekonomiska förutsättningar. För dessa huvudmän kan ytterligare rationaliseringar av kostnadsstrukturen vara svår genomförbara, särskilt då betydande kostnadsposter såsom personal och lokaler är svåra att påverka, samtidigt som verksamhetsvolymen är begränsad, vilket medför att besparingar i övriga kostnadsslag inte fullt ut kan kompensera. En stor andel av dessa små huvudmän är solitära och saknar stöd från koncern eller annan huvudman, vilket ytterligare begränsar den finansiella flexibiliteten.

Utredningen framhåller att små solitära huvudmän, särskilt med färre än 50 elever, är särskilt känsliga för intäktsminskningar. Dessa aktörer uppvisar i genomsnitt lägre rörelsemarginaler samt ett eget kapital som i absoluta termer kan vara begränsat, vilket medför ökad sårbarhet för ekonomiska förluster. Mot bakgrund av att cirka en tredjedel av de fristående grundskolorna idag har färre än 100 elever, bör konsekvensanalysen som utredningen redovisar tillmätas särskild tyngd vid överväganden rörande avdrag för utbudsansvar eller andra åtgärder som kan påverka små skolor.

Pernilla Norlin
Samhällspolitisk chef
Företagarna

Diana Vasiliou
Utbildningspolitisk expert
Företagarna